

CRONICA DRAMATICĂ

*In prim-plan, dreapta : Elena Caragiu, Virgil
Ogășanu, Gheorghe Mihăiță.
In fund, stînga : Aurel Cioranu.*

Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra“ ZIARIȘTII de Al. Mirodan

Dintre premierele acestui început de într-ziată stagiune *Ziariștii* se bucură, poate singura, de privilegiul de a fi fost mereu re-luată în cursul anilor, verificîndu-și astfel mai temeinic viabilitatea. De cincisprezece ani încoace, *Ziariștii* este supusă severei în-

cercări a confruntării cu publicul, și rezistă, rezistă chiar bine, prin ce are mai valoros : încercătura problematică, acuitatea conflictului, lumea de personaje care o populează : în sfîrșit, patetismul cuceritor al romanticului Mirodan. *Ziariștii* lui Mirodan au fost mai întii comuniști și abia după aceea au devenit gazetari. Așa se întîmplă cu cele mai izbutite personaje ale scriitorului, de la Cerechez încoace : în alcătuirea lor primează funcția socială, care e definitivă și definitorie, și abia apoi își află loc profesia, adesea dictată de comandamente politice. Cerechez, ca și mai tîrziu Ceteraș, sau „Șeful“ (...sectorului sulfete) sînt în primul rînd comuniști. Deși nu e cel mai izbutit — Cerechez are meritul că e cel dintii erou prin care dramatur-

gia noastră nouă propune tipul de comunist inteligent în ofensivă. Cerechez este cuceritor, fascinant, seducător, captează toate disponibilitățile sufletești ale celor din jur. Mai tinerii lui confrăți se vor ca el, îl ascultă și îl urmează, era să zic orbește, dar nu, convinși și electrizați, fețele își pierd capul — dacă-l au — (dar la Mirodan, fețele nu prea au cap) și se îndrăgostesc de el...

Mirodan însuși mărturisea: „Tipul social care mă preocupă este omul inteligent, care alege contactul cu agresivitățile vieții...” Acesta e Cerechez, cum atât de bine încă mi-l amintesc să fi fost Beligan, însă cum nu l-am regăsit pe scena teatrului „Bulandra”. Pentru că lui Virgil Ogășanu, care și-a modelat personajul după personalitatea sa, i-a lipsit un singur lucru, dar cel mai important: forța de convingere, seducția, puterea de a cataliza energiile, de a electriza. Ogășanu nu are temperamentul lui Cerechez. Aici a greșit și Valeriu Moiescu; aici nu putea să izbutescă mai mult decât a făcut-o aici interpretul. Căci, dacă Ogășanu propune un tip de acțiune, mână de convingere aproape fanatică în adevărul pentru care luptă, ferm și autoritar, interpretul nu izbuteste să atingă spiritualitatea personajului, planul cu adevărat superior al gândirii lui Cerechez, definit de tăcerile lui, de puterea de a asculta, înțelege și acționa prompt și pe direcția cea mai potrivită. Se știe, Mirodan practică aforismul cu frenezia, pătimaș, deprindere de care beneficiază eroul său Cerechez, dar de pe urma căreia și suferă. Unele au forța adevărului („Partidul s-a născut dintr-o lacrimă”) altele sînt clipe de odihnă, cochetații („Azi nimeni nu se mai joacă, nici măcar copiii”). Cerechez mitraliază cu astfel de cugetări, dar Ogășanu le-a luat pe toate în serios, considerându-le sinteza gândirii personajului, cită vreme multe din ele nu sînt decît salve trase în vînt. Punînd semnul egalității între gravitatea autentică a gândirii lui Cerechez și „cerchezisme”, Ogășanu și-a redus, involuntar desigur, dar neîndoielnic, șansele unei reușite depline.

Cerechez înfruntă o mentalitate și o atitudine deopotrivă dăunătoare vieții noastre: corupția, parvenitismul, lichelismul, concentrate în personajul Tomovici, adjunctul său, omealtă a unui șir de „tipi tari”, monștri antisociale, generații de o anume conjunctură istorică. George Oancea a izbutit, printr-o interpretare echilibrată și subtilă, să ateneze unele contradicții ale personajului — ce e Tomovici, un laș, un om obosit, un blazat, un fricos? Sau o lichea agresivă? —, desemnîndu-l cu exactitate în parametrii parazitismului social.

Toma Caragiu a fost cuceritor într-un rol pe care autorul nu și l-a dorit mai mult decât pitoresc, dar în care interpretul izbuteste să portretizeze, cu mijloace de o generoasă fantezie, un tip de reporter special, în aparență superficial și neserios, de fapt entuziast și generos.

Pășind pe urmele personajului, scris de autor cu pastă groasă, la limita grotescului, Victor Rebengiu realizează cu un remarcabil simț al măsurii și cu mijloace noi pentru el, dar cu atât mai demne de laudă, venalitatea întruchipată de Pamfil, într-un tablou care mi se pare parazitărilor în economia piesei și a spectacolului — pentru că explică inutil lucruri bine înțelese; — dar aici Victor Rebengiu n-are nici o vină, sugestia îl vizează pe Valeriu Moiescu. Într-un rol abia schițat de autor — secretarul de partid Toth —, actorul Emmerich Schäfer a convins mai mult prin tăceri încercate de sens, decît prin puținele vorbe pe care le are de rost. Căldura privirii lui, atenția cu care asculta pe cei din jur, echilibrul interior pe care-l degaja întreaga lui comportare, îl situau permanent pe primul plan al atenției noastre. Să nu se supere Ogășanu, dar, numai ascultîndu-l, Schäffer îl domina.

Gh. Mihăiță a fost un Brînduș agitat, uneori cu reacții copilărești și foarte rare ori convingător. Elena Caragiu, cuceritoare în rolul de fetișcană îndrăgostită, și Ica Matache, blindă și discretă, au constituit două apariții agreabile.

În rolul secretarului de redacție, agitat, panicat și cicălitor, Aurel Cioreanu a încercat să împrumute gesturile și mersul lui Birlic, accentele lui Jules Cazaban, într-un amestec stîngaci și diletant de compoziție caricaturală neizbutită. Gheorghe Oprina și Marius Pepino reeditează, cu mijloace absolut identice și cu eforturi minime, două personaje din alte piese, de alți autori, din alte medii. În sfîrșit, în cel mai ingrat rol din piesă, ingrat prin proporțiile meschine și prin sărăcia textului, Corneliu Coman își confirmă calitățile, prea des uitate de regizori.

Este limpede că teatrul, în dorința laudabilă de a realiza cu *Ziaristii* un spectacol pe măsura prestigiului său, i-a asigurat lui Valeriu Moiescu distribuția optimă. Că lucrurile n-au izbutit pînă la capăt, din pricina pe care am încercat să le arăt, faptul nu mi se pare catastrofal. Mai păgubitoare mi se pare lipsa de grijă a regizorului pentru stabilirea unor raporturi firești între personaje, toleranța față de evoluția solitară a fiecăruia. Ritmul însuși este trenant, mai ales atunci cînd se cerea sport, iar trepidația din final se degradează în hărmălaie.

Decorurile arhitectului Dan Jitianu sugerează un interior neutru și aglomerat cu mobilier încropit, nearmonizat, constituit în pripă. Iar blestemata ispită a turnantei anulează efectele de atmosferă, rotind, în contrast timp cu acțiunea, inoportun, zgomotos și inutil, o construcție de care practic nu era nevoie.